

DAMIR MIŠEĆIĆ, *Frazemi biblijskoga podrijetla u talijanskome i hrvatskome jeziku*, Synopsis, Zagreb – Sarajevo, 2025., 200 str.

Docent na Studiju talijanskoga jezika Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru, Damir Mišetić, objavio je u ožujku 2025. knjigu naslova *Frazemi biblijskoga podrijetla u talijanskome i hrvatskome jeziku*. Objava je monografije ove tematike samo slijed Mišetićeve profesionalnog interesa iz romanske filologije, posebice područja morfosintakse, fonologije, frazeologije i frazeografije. U knjizi *Frazemi biblijskoga podrijetla u talijanskome i hrvatskome jeziku* autor daje uvid i uspoređuje frazeološki fond s obzirom na njihovo biblijsko podrijetlo u obama jezicima.

Recenzije potpisuju dr. sc. Maslina Ljubičić, redovita profesorica u trajnome zvanju s Odsjeka za talijanistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i dr. sc. Irina Budimir, izvanredna profesorica na Studiju hrvatskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru.

Monografija obaseže oko 200 stranica i sastoji se od dvaju dijelova: teorijskoga od pet poglavlja i praktičnog od sedam poglavlja. Knjiga ukupno sadrži 16 poglavlja, uz *Uvod* (str. 1-5), popis *literature* (str. 181-194), *Sažetak* (str. 195-198) i *Životopis* autora (str. 195-199). Prvi dio knjige, teorijski se sastoji od pet poglavlja: *Frazeološka promišljanja* (str. 6-29), *O povijesti dosadašnjih istraživanja* (str. 34-36), *Definicija frazema* (str. 39-46), *Temeljna obilježja frazema* (str. 47-60), *Biblija – knjiga koja je duboko prožela talijansku i hrvatsku kulturu – nepresušan izvor frazema* (str. 62-86) i ovo se poglavlje sastoji od triju potpoglavlja. Drugi je dio knjige praktični i sastoji se od sedam poglavlja: *Metodologija rada* (str. 86-87), *Predstavljavanje korpusa* (str. 88-90), *Strukturna raščlamba frazema biblijskoga podrijetla u talijanskome i hrvatskom jeziku* (str. 91-95), *Paradigmatičnost talijanskih i hrvatskih frazema biblijskog podrijetla* (str. 99-103), *Varijantnost talijanskih i hrvatskih frazema biblijskog podrijetla* (str. 105-110), *Semantička raščlamba talijanskih i hrvatskih frazema biblijskog podrijetla* (str. 115-133), ovo poglavlje sastoji od četiriju potpoglavlja, *Ekvivalentnost talijanskih i hrvatskih frazema biblijskog podrijetla* (str. 136-172) i *Zaključnih napomena* (str. 176-180).

U teorijskome dijelu rada u poglavljima koji tematiziraju frazeološka pitanja, autor vrlo iscrpno navodi povijesni pregled frazeoloških istraživanja u svim europskim jezicima, posebice temelje njemačke frazeologije, definicije frazema i njegova temeljna obilježja prikazuje na temelju spoznaja interkulturalne frazeologije i holističko-integrativnoga pristupa, a dan je i iscrpan prikaz utjecaja latinskog prijevoda Biblije sv. Jeronima koja je utkana u jezik i kulturu obaju naroda, ne izostavljajući pri tom snažan utjecaj tradicionalnog rimskog obreda.

Osim vrlo vrijedna i iscrpna teorijskoga pristupa u prvome dijelu knjige, autor detaljno navodi četverostupanjsku podjelu biblijskih frazema s obzirom na njihov izravni ili neizravni biblijski utjecaj, isključujući tzv. kristijanizme izrazito brojne u obama jezicima. Posebno je vrijedno poglavlje o semantici frazema u kojemu se na nov način obrađuju načini čitanja (njem. *Lesarten*), motiviranost i semantičke značajke frazema. Tipologija čitanja frazema pokazuje stupanj idiomatičnosti i potencijal za interpretaciju frazema – od strogo frazeoloških (jednoznačnih) do višeslojnih izraza koji omogućuju jezične igre, ironične i humoristične efekte. Upravo taj potencijal višestrukoga čitanja, kako navodi Mišetić, čini frazeme posebno zanimljivima u jeziku i književnosti i drugim područjima primjene.

U ovoj se monografiji prvi put sustavno daje prikaz hrvatskih i talijanskih frazema biblijskoga podrijetla iz njihova zajedničkog izvora. U analizi građe primjenjuju se rezultati recentnih i relevantnih istraživanja pojedinih jezičnih razina, posebice naglašenih problema u različitim frazeološkim pristupima europskih istraživanja.

U drugom dijelu rada, istražen je korpus biblijskih frazema u talijanskome jeziku na 209, a u hrvatskom na 170 primjera kroz podudarnosti i razlike na strukturnoj, sintaktičkoj i semantičkoj razini i ekvivalentnost na međujezičnoj razini.

Sadržaj rukopisa pokazuje da je autor nedvojbeno u potpunosti ovladao frazeološkom terminologijom te da poznaje relevantnu i recentnu frazeološku literaturu. S obzirom na opsežnu prikupljenu frazeološku literaturu i dobivene rezultate supostavne raščlambe, ova je knjiga nesumnjivo korisna i za daljnja suvremena istraživanja talijanskih i hrvatskih jezičnih dodira, ali i kao poticaj za istraživanje povijesne i arealne frazeologije obaju jezika i drugih europskih jezika.

Također, važan je doprinos području frazeologije i komparativne lingvistike, posebice u istraživanju frazema biblijskoga podrijetla u jednome romanskom i jednom slavenskom, talijanskom i hrvatskom jeziku. Primjenjuju se suvremene spoznaje o frazemima i metodama njihova opisa koji se u ovoj knjizi temelje na spoznajama romanske, a osobito bogate njemačke frazeološke tradicije, ali i najnovijih istraživanja koje autor suvereno primjenjuje. Dragocjen je i autorov prinos, ne samo u supostavnoj raščlambi frazema biblijskoga podrijetla u talijanskom i hrvatskom, nego i u postavljanju mnogih otvorenih pitanja u današnjoj frazeologiji europskih jezika.

Vrijedan je i zaključak o stilskoj vrijednosti frazema biblijskoga podrijetla u talijanskom i hrvatskom koja se bitno ne razlikuje, ali je izražena razlika prema kriteriju identifikacije govornika u korist hrvatskog jezika, dok je uloga biblijskih frazema u talijanskom, unutar suvremenih romanskih jezika, obilježena drukčijim silnicama.

Knjiga je korisna istraživačima komparativne frazeologije, jezikoslovcima, studentima filoloških smjerova, ali i prevoditeljima koji se suočavaju s izazovima u interpretaciji frazema zbog kulturnih i jezičnih razlika i nepostojanja jednakovrijednica u obama jezicima. Autor zaključuje da to "pokazuje kulturno-semantičku nepodudarnost između dvaju jezika i kultura, što pak svjedoči o živosti recepcije biblijskih tekstova na svoj originalan način, ne samo u standardnim varijetetima hrvatskoga, nego i u standardnoj inačici gdje je frazeologija biblijskog podrijetla osobito u prošleme stoljeću prolazila svoj *dall'osanna al crucifigge* (str. 4)".

Irina Budimir